

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Иванова Чанкова, преподавател в Катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, Професионално направление 3.6 Право, Научна специалност Наказателнопроцесуално право, Идентификационен индивидуален номер в НАЦИД: №38964 <https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14248>, www.researchgate.net/profile/Dobrinka-Chankova, ID No - F 2150-2014, <https://orcid.org/0000-0001-7518-1991>, назначена със заповед №690 от 10.10.2023 г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за член на научното жури за публичната защита на дисертационния труд на

ОФЕР ПЕРЕЦ

*докторант на самостоятелна подготовка в катедра
"Наказателноправни науки" на Юридическия факултет на ВСУ
„Черноризец Храбър“, на тема:*

ОТГОВОРНОСТТА НА КОРПОРАТИВНИТЕ СЛУЖИТЕЛИ ЗА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

*за присъждане на образователната и научна степен ДОКТОР в Научна
област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално
направление 3.6 Право, Докторска програма „Наказателно право“*

1. Кратки биографични данни за докторанта

ОФЕР ПЕРЕЦ има придобити степени Магистър по бизнес администрация /MBA/ в Israel Extension of the University of Derby, през 2005г. и Бакалавър по право /LLB/ в Ono Academic College - Kiryat Ono, Израел, през 2016 г. Зачислен е за докторант на самостоятелна подготовка по Наказателно право в катедра „Наказателноправни науки“

при Юридическия факултет на ВСУ „Ч. Храбър“ през 2020 г. и след изпълнение на задачите по индивидуалния си план за обучение и разработване и обсъждане на дисертационния труд е насочен към защита пред научно жури. Има дългогодишен опит като мениджър в различни корпорации. От 2018 г. досега е главен изпълнителен директор на търговската компания Zahavi Hakerem Ltd, базирана в Израел. Тази професионална дейтелност на докторанта се е отразила особено благоприятно върху разработването на дисертационния му труд, който сполучливо обединява научните му интереси и практическата му дейност.

2. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Темата на дисертацията е безспорно значима и актуална, тъй като проблемът за наказателната отговорност на корпорациите като юридически лица и свързаната с нея отговорност на корпоративните служители, въпреки че отдавна е предмет на вниманието на учени, законодатели и политици в глобален план, все още не е решен еднозначно. По въпроса съществуват различни схващания и респективно възприетите законодателни решения и практики са твърде различни. Това състояние поставя корпорациите, и особено транснационалните, и техните служители в неравновесно положение, още повече, че тенденциите са за засилване на транснационалния характер на престъпността.

Без да предизвиква глобални концепции на наказателното право, дисертантът се опитва да обоснове допълнителна, специфична отговорност на корпоративния служител, която той носи поради заеманата длъжност в корпорацията. Тази отговорност дисертантът

свързва с наказателната отговорност на самата корпорация. Опитът му може да се определи като сполучлив. Извършено е щателно изследване и задълбочен критичен анализ на теории, законодателства и практики, което прави трудът ценен за наказателноправната наука. Съществуват доказателства, че дисертантът познава "отвътре" тематиката, и работата не е самоцелна, а насочена преди всичко към усъвършенстване на законодателството и практиката, най-вече в Израел, но и в сравнителен план. Трудът е ценен за българската наука поради обстоятелството, че корпоративната престъпност се разглежда предимно като криминологически проблем, а не като проблем и на наказателното право. Авторът поддържа тезата за необходимост от промяна на парадигмата.

Обектът, предметът и задачите на научното изследване са правилно дефинирани. Формулирани са три основни хипотези, които детерминират архитектурата на проучването. Използваните научни методи са релевантни.

Представеният труд е изследване от 154 стр., заедно с библиографията и приложенията. Фондирано е на обширен теоретичен анализ на чуждестранни и български източници и богата съдебна практика. Изложението е структурирано в три глави и включва увод и заключение.

В първата глава е извършен исторически анализ на развитието на корпоративното право и отговорността на корпоративните служители за престъпления. Отстоява се тезата, че престъпленията на „белите яки“ са по-тежки и вредоносни в сравнение с други престъпления против собствеността. Концепцията за корпоративната престъпност се разглежда във връзка с организационната отговорност. Разгледан е произходът на идеята за корпоративната наказателна отговорност.

Следва да се отбележи, че по-голямо от дължимото внимание се отделя на такива основополагащи наказателноправни институти като *mens rea*, *actus reus* и други, които са добре проучени в теорията, както и на *Corporate Organ Theory* и на основополагащите парадигми за легитимиране на корпорациите, стоящи не толкова централно за проучването.

Глава втора изследва наказателната отговорност на корпоративните служители в Израел и други държави. Сравнителноправното изследване сочи, че съществуват значителни разлики и вариации по отношение на наказателната отговорност на корпоративните служители в различните правни системи. Представени са трите правни системи: тези от общото право, като САЩ, Англия и Израел, които прилагат пълна наказателна отговорност на корпорациите, от която произтича и наказателната отговорност на корпоративните служители; тези от континенталното право, като Германия и България, в които от дружествата не се търси наказателна отговорност, а се прилагат административни санкции; и хибридни системи от континенталното право, като Франция, които прилагат частична наказателна отговорност за корпорациите и определена наказателна отговорност за корпоративните служители и директори. Правилно са открити предимствата и недостатъците на отделните модели.

Глава трета е насочена към проблемните области и възможностите за усъвършенстване на израелското законодателство. Това е направено на базата на задълбочено и критично сравнително изследване. Авторът изразява подкрепа за нидерландския модел, който включва концепция за вторичната отговорност на управителите и директорите на дружествата. Той разглежда тази вторична отговорност като подходящо сечение

между административните санкции, които често са недостатъчни, и пълната наказателна отговорност, която е проблематична от теоретична и практическа гледна точка. Във връзка с това дисертантът предлага реципиране на модела в Израелския Наказателен кодекс. Правилно се счита, че по този начин ще се способства не само за адекватно наказване, но и за превенция. Направените предложения към Model Penal Code - инициатива на Американския правен институт, са уместни, доколкото този модел е повлиял значително реформите на наказателните кодекси в много държави.

Дисертационният труд завършва със **заключение**, в което в синтезиран вид са изведени най-важните изводи и предложения, с много от които може да се съгласим.

Тезите на докторанта са добре аргументирани и подкрепени с множество конкретни примери. Прави впечатление отличното познаване на основните съчинения по темата, в т. ч. и български. Поради интердисциплинарния характер на проблематиката това е сериозно достойнство. Допълнително, авторът демонстрира познаване на трудовете и на автори като Джон Брейтуейт относно релевантността на възстановителните практики към по-ангажирана към корпоративната дейност и отговорност правна система. Позоваванията на съдебната практика на съдилищата в САЩ са уместни. Стилът е строго научен.

Приносите в дисертацията са дело на автора и най-общо могат да бъдат представени така:

- Извършено е задълбочено сравнително изследване на наказателната отговорност на корпоративните служители и корпоративната наказателна отговорност

- Открити са характеристиките, приликите и разликите, предимствата и недостатъците в отделните правни системи на общото и континенталното право по отношение на прилагания регламент в тази насока

- Авторът с аргументи подкрепя прилагането на хибриден модел от системите на континенталното право, който осигурява най-добър баланс между актуалните потребности за реакция на корпоративната престъпност, принципите на наказателното право и статута и правата на корпоративните служители

-Поставени са редица дискуссионни в теорията и съдебната практика въпроси със законодателна, научна и практическа стойност

-Генерирани са предложения за усъвършенстване на законодателството и практиката в Израел относно отговорността на корпоративните служители за престъпления.

Публикациите по темата на дисертацията са оригинални съчинения и достатъчно на брой, но са отпечатани само в наши издания. Препоръчвам авторът да публикува в чужбина и в индексирани в световни научни бази данни списания, тъй като проблематиката има универсален характер.

Авторефератът като цяло е структуриран съгласно изискванията, но може да бъде подобрен – да бъде по-кондензиран и фразеологически усъвършенстван.

3.Становище относно наличието или липсата на плагиатство

В хода на работата ми като член на научното жури не са постъпили сигнали, аргументирани по съответния законов ред в писмен вид за наличие на плагиатство в представената дисертация и другите трудове на

кандидата. И аз като член на научното жури не съм установила елементи на плагиатство и недобросъвестно използване на чужди научни резултати.

4.Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят следните критични бележки и препоръки:

Трудът има подчертано теоретичен характер, но все пак обобщенията на докторанта биха могли да бъдат представени и по по-комуникативен начин - чрез графики, съпоставителни таблици и др. Умението да се изразяваш графически и да визуализираш тезите си е важна част на съвременната грамотност. Наличната една диаграма, и то не по съществото на темата, не е достатъчна.

Предложенията *de lege ferenda* са артикулирани прекалено общо и неясно и това би затруднило законодателя. За да бъдат използвани, те следва да са по-конкретни.

Библиографията и цитиранията не винаги са представени по установените стандарти, нужна е последователност и еднообразие.

Направените бележки не се отразяват върху общата оценка на труда и приносите, а само целят да го подобрят при работа върху него за в бъдеще.

5.Заключение

В дисертацията се съдържат достатъчно теоретични обобщения, изводи и идеи, представляващи принос с научен и приложен характер, които обогатяват наказателно-правната теория. Затова считам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за

приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ВСУ „Ч. Храбър” относно присъждане на ОНС „Доктор”.

Ето защо давам на дисертационния труд на докторанта ОФЕР ПЕРЕЦ положителна оценка и считам, че следва да му бъде присъдена образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право, Докторска програма „Наказателно право“.

6 Ноември 2023г.

Рецензент:

Проф. д-р Д. Чанкова